

Της **Κυριακής Μπειόγλου**

«**Α**γγίζοντας το παράλογο, προσπαθώντας να ζήσει με συνέπεια, ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται πάντα πως το πιο δύσκολο πράγμα στον κόσμο είναι να διατηρήσει τη συνείδησή του. Σχεδόν πάντοτε, οι περιστάσεις το εμποδίζουν, γιατί πρέπει να ζήσει με διαύγεια σ' έναν κόσμο όπου βασιλεύει ο διασκορπισμός...» γράφει ο Αλμπέρ Καμί στα «Σημειωματάρια, Βιβλίο δεύτερο Ιανουάριος 1942-Μάρτιος 1951» (Πατάκης) που κυκλοφόρησαν πρόσφατα. Σημειώσεις στα Τετράδιά του τα αποκαλούσε. Κυρίως πρόκειται για θραύσματα σκέψεων του Γάλλου συγγραφέα και διανοητή.

Για την ιστορία αξίζει να πούμε πως όταν έγραφε αυτές τις σημειώσεις περνούσε και μια από τις πιο ενδιαφέρουσες δημιουργικές του περιόδους. Ο Β' Παγκόσμιος ιστόπεδωνε πληθυσμούς, ο Καμί ήταν στην αντίσταση ενάντια στη γερμανική κατοχή και, κατά τη διάρκεια της, εξέδωσε το πρώτο σπουδαίο έργο του, το μυθιστόρημα «Ο Ξένος» (1942). Ο μεγεθυντικός του φακός εστίασε στην αλλοτρίωση του ανθρώπου του 20ού αιώνα μέσα από το πορτρέτο ενός «ξένου» καταδικασμένου σε θάνατο όχι τόσο επειδή πυροβόλησε έναν Άραβα, αλλά επειδή αρνείται να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις της κοινωνίας. Τον ίδιο χρόνο εκδόθηκε το φιλοσοφικό του δοκίμιο «Ο Μύθος του Σίσυφου», που αναλύει μία αντίληψη του παραλόγου. Εκείνη την εποχή παντρεύτηκε σε δεύτερο γάμο την πιανίστα και μαθηματικό Φρανσίν Φορ, η οποία του χάρισε δυο κόρες.

Το παράλογο γίνεται η δεύτερη φύση του. Το προσεγγίζει, το αναλύει.

«Το μυστικό του σύμπαντος μου: Να φαντάζομαι τον Θεό δίχως την ανθρωπίνη αθανασία του».

Σχολιάζει τον Σταντάλ, τον Φλομπέρ, τον Ζιντ, τον Μοντέν και άλλους παλιότερους και σύγχρονους του. Είναι πάντα σε έναν διαρκή νοητό διάλογο μαζί τους που τον κρατάει σε διαρκή εγρήγορση. Τα δεινά του λαού τον συγκινούν: «Γάλλοι εργάτες - οι μόνοι με τους οποίους νιώθω καλά, που επιθυμώ να γνωρίσω και να τους "ζήσω". Μου μοιάζουν».

Στο τέλος του Αυγούστου του 1942 γράφει για τη λογοτεχνία όπως την αντιλαμβάνεται. Και σήμερα, περισσότερο από ποτέ, έχει σημασία αυτή του η θεώρηση: «Λογοτεχνία. Προσοχή με αυτήν τη λέξη. Να μην την προφέρουμε πολύ γρήγορα. Αν αφαιρούσαμε τη λογοτεχνία από τους μεγάλους συγγραφείς, θα αφαιρούσαμε πιθανόν ό,τι πιο προσωπικό έχουν. Λογοτεχνία=Νοσταλγία. Ο ανώτερος άνθρωπος του Νίτσε, η άβυσσος του Ντοστογιέφσκι, η αναίτια

Διακοπές παρέα με τον Καμί

πράξη του Ζιντ, κτλ., κτλ.»

Εκείνα τα χρόνια, ο Καμί εξέδωσε και ένα άλλο εμβληματικό βιβλίο για τη σύγχρονη λογοτεχνία, την «Πανούκλα» (1943). Αρκετές σημειώσεις του μιλούν για τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες του γι' αυτό το σπουδαίο μυθιστόρημα. «Πανούκλα... Και ότι κάθε φορά που διάβαζα μια ιστορία πανούκλας, από τα βάθη μιας καρδιάς μολυσμένης από τις ίδιες της τις εξεγέρσεις και από τις βιαιότητες των άλλων, υψωνόταν μια ξεκάθαρη φωνή που έλεγε πως υπήρχαν παρ' όλα αυτά στους ανθρώπους περισσότερα πράγματα να θαυμάσεις παρά να περιφρονήσεις. Και ότι ο καθένας την κουβαλά μέσα του, την πανούκλα, γιατί κανέναν μα κανέναν στον κόσμο δεν αφήνει άθικτο. Και ότι ο καθένας πρέπει να είναι άγρυπνος φρουρός του εαυτού του, για να μην αφηθεί, σε μια στιγμή αφηρημάδας, να ξεφυσησει την ανάσα του στο πρόσωπο ενός άλλου και να του κολλήσει τη μόλυνσή του».

Ο πιο επίκαιρος λόγος για τον πρωτόγνωρο Δεκαπενταύγουστο που πέρασε, με μια μολυσματική επιδημία να μαστίζει όλο τον πλανήτη. «Ο τίμιος άνθρωπος, αυτός

που δεν μολύνει κανέναν, είναι αυτός που αφαιρείται λιγότερο».

Φαντάζομαι πως θα ακολουθήσει και τρίτο βιβλίο από τα σημειωματάρια του.

Τι να έγραφε για την «Πτώση»; Ή για το «Ο επαναστατημένος άνθρωπος» που προκάλεσε σκληρές διαμάχες μεταξύ των μαρξιστών της εποχής του. Τον Απρίλιο του 1955 βρέθηκε και στην Αθήνα και συμμετείχε σε εκδήλωση στο Γαλλικό Ινστιτούτο για «Το μέλλον του ευρωπαϊκού πολιτισμού». Από τότε οραματιζόταν μια ενωμένη Ευρώπη.

Τραγικό το τέλος του σπουδαίου φιλοσόφου. Σε ένα αυτοκινητικό δυστύχημα έχασε τη ζωή του. Το παράλογο και πάλι εδώ, αφού συχνά πυκνά έλεγε «πως δεν υπάρχει τίποτα πιο σκανδαλώδες από τον θάνατο ενός παιδιού και τίποτα πιο παράλογο από τον θάνατο σε τροχαίο δυστύχημα».

Διαβάζοντας μέσα στο προ-δεκαπενταγουστιάτικο θέρος τις σημειώσεις του κοιτάζω με προβληματισμό το κινητό που είναι δίπλα μου. Κάποτε τα σημειωματάρια ήταν το μέρος που κρύβαμε την καθημερινότητά μας, από λίστες μέχρι σκέψεις. Τα αντικατέστησαν τα

έξυπνα κινητά. Μα δεν έχουν διόλου τη γοητεία και την ατμόσφαιρα των τετραδίων.

Τα κείμενα που περιέχονται εδώ, στα άδυστα της σκέψης του Καμί είναι άλλοτε μεγάλα, άλλοτε μικρά, και άλλοτε είναι μόνο μια φράση. Κυρίως είναι κάτι που δεν ήθελε να ξεχάσει. Αναρωτιέμαι αν θα συμφωνούσε, όταν τα έγραφε, στη δημοσιοποίησή τους. Αλλά σκέφτομαι πως τίποτα δεν θα ήταν παράξενο τότε γι' αυτόν. Πιο πολύ με βεβαιώνει αυτό το απόσπασμα: «Το μόνο σύγχρονο πρόβλημα: Μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο χωρίς να πιστεύουμε στην απόλυτη εξουσία της λογικής; Παρά τις ορθολογιστικές αυταπάτες, ακόμα και τις μαρξιστικές, όλη η ιστορία του κόσμου είναι η ιστορία της ελευθερίας. Πώς θα μπορούσαν να προσδιοριστούν οι δρόμοι της ελευθερίας; Αναμφίβολα, είναι λάθος να πούμε πως αυτό που προσδιορίστηκε είναι αυτό που έπαψε να ζει. Αλλά το μόνο προσδιορισμένο είναι αυτό που έζησε. Ο ίδιος ο Θεός, αν υπήρχε, δεν θα μπορούσε να τροποποιήσει το παρελθόν. Αλλά το μέλλον δεν του ανήκει ούτε λιγότερο ούτε περισσότερο απ' ό,τι στον άνθρωπο».

Μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο χωρίς να πιστεύουμε στην απόλυτη εξουσία της λογικής;